

การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา*

PRODUCT DEVELOPMENT PATTERN OF TIE DYE FRABRICH

BY SIMAYA GROUP, BAN NATHAM, YALA PROVINCE

จตุรงค์ หลวงพั่ง*, สุดาวรรณ มีบัว, พชร สุเมธกุล

Jaturong Loungpanang*, Sudawan Meebua, Phacharee Sumethokul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6355713006@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททั่วไป ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์และพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา วิจัยเชิงปฏิบัติการใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 47 คน ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มสีมายา ชาวบ้านในชุมชนบ้านหน้าถ้ำ และนักท่องเที่ยวบริเวณบ้านหน้าถ้ำ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวมได้ ดังนี้ กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลาเกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยนำเรื่องราวประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำผ้ามัดย้อม มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้วัตถุดิบจากในท้องถิ่น ได้แก่ ดินมายา ที่อยู่ในถ้ำภูเขากำปัน และภูเขาวัดถ้ำ มีสีเฉพาะเป็นสีดินโคลนน้ำตาลที่สวยงามและติดทน เดิมรูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเริ่มต้นจากการผลิตผ้าอเนกประสงค์จากสีมายา สำหรับนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายตามความชอบส่วนบุคคล ต่อมาได้พัฒนาเป็นกระเป๋าแฟชั่นขนาดต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการพัฒนาารูปแบบของเสื้อผ้า เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุ ทำให้มีข้อจำกัดในการออกแบบและตัดเย็บเครื่องแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน จึงได้มีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์จากการสนทนากลุ่มร่วมกับสมาชิกกลุ่มสีมายา สรุปผลในการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ได้แก่ เสื้อสูทแขนยาว และกางเกงขายาวขนาดฟรีไซส์ ผลิตภัณฑ์ทั้งสองมัดย้อมด้วยสีดินมายา และมีการออกแบบการจัดวางลวดลายอัตลักษณ์กลุ่มสีมายาให้มีความสวยงามน่าสนใจ

คำสำคัญ: พัฒนารูปแบบ, ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม, กลุ่มสีมายา, ภูมิปัญญา, อัตลักษณ์

Abstract

This research aims to study the general context, problems and obstacles in product design development, and to develop a product design for tie-dye fabric in the Maya group, Ban Na Tham, Yala Province, as a research and development model. The action research

method used in-depth interviews and focus group discussions, selecting 47 key informants: representatives of the Maya group, villagers in the Ban Na Tham community, and tourists in the Ban Na Tham area. The purpose of the research is to analyze the content data and summarize the overall picture as follows: The Maya group in Ban Na Tham, Yala Province, was formed by people in the community to promote local culture by using historical stories and local wisdom of tie-dyeing fabrics to make community products. The raw materials used in the area are Maya soil in the Phu Khao Kamphan cave and Phu Wat Tham mountain, which has a unique color of brown mud that is beautiful and long-lasting. The original product design of the group started from the production of multi-purpose fabric from Maya to be sewn into clothing according to personal preferences. Later, it was developed into various sizes of fashion bags, but there was no development in clothing design because most of the group members were elderly, which limited the design and sewing of clothing to fit the current era. Therefore, the product design development guidelines were presented from focus group discussions with members of the Maya group. The conclusion of the product design development results was that the researcher made prototype products, including long-sleeved suits and free-size long pants. Both products are tie-dyed with Maya clay colors and have Maya group identity pattern designs that are beautiful and interesting.

Keywords: Developing Patterns, Tie-Dye Products, Maya Color Groups, Wisdom, Identity

บทนำ

ในประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาคนและกลไกจากฐานทุนทรัพยากรพื้นที่และทุนทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 แผนงาน ภายใต้โปรแกรมการ พัฒนานวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งได้วางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยทุนทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและทุนทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่มุ่งเป้าที่กลุ่มชุมชนและกลุ่มอาชีพ ได้แก่ แผนงานที่ 1) ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นพัฒนาผู้นำชุมชนที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการยอมรับปรับใช้นวัตกรรม สามารถพึ่งพาตนเองและถ่ายทอดความรู้ต่อไปได้ และแผนงานที่ 2) การพัฒนาพื้นที่ด้วยองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการพัฒนาผู้ประกอบการในพื้นที่อันเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ผ่านการจ้างงาน การใช้ทุนทรัพยากรพื้นที่ถิ่นหรือทุนทางวัฒนธรรม (ชุตินุช สุจริต, 2566) สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมายโดยเฉพาะ ในเป้าหมายที่ 1) ขจัดความยากจน และ 1.1) เมืองชุมชนยั่งยืน (ภาริทธิอมรรตน์ปัญญา, 2564) การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คือ การขับเคลื่อนให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความครอบคลุมทางสังคม ที่จะส่งผลไปยังภาพรวมของประเทศให้ดีขึ้นเป็นลำดับ โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนให้รากเหง้าวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน มาเป็นโครงสร้างในการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้าน หรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบเนื่องต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อม ซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบต่อกันมา” (สามารถ จันทรสุรย์, 2533) ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็จะมี ความแตกต่างกันออกไปทั้งเรื่อง ที่อยู่อาศัย ภาษา อาหาร และเครื่องแต่งกาย เช่น ภาคเหนือผู้หญิงนิยมสวมใส่ เสื้อแขนยาว คอกลม นุ่งผ้าซิ่น คาดผ้าสไบ ส่วนผู้ชายสวมกางเกงสามส่วนและเสื้อม่อฮ่อม ภาคอีสานนิยมสวมเสื้อผ้าที่ผลิตจาก เส้นใยธรรมชาติ ภาคกลางนิยมสวมใส่เสื้อผ้าที่ผลิตจากฝ้าย และภาคใต้มีลักษณะการแต่งกายที่หลากหลาย แตกต่าง จากภาคอื่น ๆ มีทั้งรูปแบบผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าเขียนลายเทียน ผ้ามัดย้อม ผ้าปาเต๊ะหรือผ้าบาติกในกลุ่มหญิงสาวชาว มุสลิมส่วนผู้ชายมุสลิมนิยมสวมใส่โสร่งคล้ายผ้าขาวม้าทางภาคอีสาน (ทีมงานทुरुปลูกปัญญา, 2565) ในปัจจุบัน ผ้าพื้นเมืองภาคใต้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผ้าทอมือ และผ้ามัดย้อมหมายถึงการทำให้ผ้าเกิดลวดลายต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคในการมัดผ้าแล้วทำการย้อมผ้าโดยใช้สีจากธรรมชาติหรือสีสังเคราะห์สำหรับย้อมผ้าเพื่อให้ผ้ามีสีสัน สวยงามและเกิดลวดลายจากการมัด ม้วน พับ ขยี้การมัดย้อมมีหลายรูปแบบแต่ละประเทศก็ใช้เทคนิคแตกต่างกันไป ตามแต่วัฒนธรรมของแต่ละชนชาติตามสภาพแวดล้อมวัตถุดิบที่มีในการทำมัดย้อม เพื่อสืบสานส่งต่อวัฒนธรรม ท้องถิ่นสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ ๆ ให้ศิลปะผ้ามัดย้อมยังคงอยู่ต่อไป (อาทิตยา ไคร์นุ่น, 2556) ซึ่งผ้ามัดย้อมจาก สีธรรมชาติที่มีอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ ผ้ามัดย้อมจากใบชิง ที่พบเห็นได้เป็นจำนวนมาก ในพื้นที่ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช และผ้ามัดย้อมสีมายา หรือ ดินมายา จากบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เป็นต้น ซึ่งผ้ามัดย้อมสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ถือเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องแต่งกาย เพียงหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งสีสัน และลวดลายของเนื้อผ้า โดยเฉพาะ สีมายา หรือ ดินมายา จังหวัดยะลา ที่มีความน่าสนใจตั้งแต่กระบวนการผลิตโดยการนำวัตถุดิบจากธรรมชาติ คือ ดินมายาที่พบได้เฉพาะภายในชุมชนบ้านหน้าถ้ำ ชาวบ้านจึงนำมาจัดทำเป็นสีในการทำผ้ามัดย้อมเครื่องแต่งกายดินสี มายาเป็นดินที่เกิดจากมูลของค้างคาว ผสมผสานกับชั้นของดินและหินภายในถ้ำทำให้เกิดเป็นคุณสมบัติสำคัญนำไปใช้ เป็นปุ๋ยใส่ในนาข้าวและซุบหั่วกล่ำ หรือเกษตรกรบางคนนำมาใส่ในพืชผล ต้นไม้ ทางการเกษตร ก็ช่วยทำให้ผลผลิต เจริญงอกงามได้อย่างน่าอัศจรรย์ อุดมไปด้วยแร่ธาตุ N ไนโตรเจน P ฟอสฟอรัส K โพแทสเซียม ต่อมาเมื่อชาวบ้านตั้ง ข้อสังเกตเห็นว่า เมื่อสีของดินมายาติดเสื้อขาว (เสื้อนักเรียน) ไม่สามารถทำความสะอาดคราบดินให้เงาจางได้ จึงมี การทดลองนำดินสีมายา มาใช้ในการทำผ้ามัดย้อม พบว่า สีติดแน่น ทนทาน คุณภาพของสีอยู่ในระดับที่ดีมาก จนกระทั่งในวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชหน้าถ้ำและวิทยาลัยชุมชนยะลา ได้จัดทำประชาคม การท่องเที่ยวชุมชนขึ้น เพื่อยกระดับภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนหน้าถ้ำนำโดย คุณเนาวรัตน์ น้อยพงษ์ จึงได้รวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่มสีมายา เพื่อที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและร่วมกันผลิตของฝากจาก จังหวัดยะลาขึ้น

ปัจจุบันกลุ่มสีมายา ตั้งอยู่ที่ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เปิดทำการทุกวัน เวลา 09.00 น. - 15.00 น. มีจำนวนสมาชิก 25 คน สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มสีมายา เป็นผู้สูงวัยที่มีความสามารถทางด้านการมัดย้อม และตัดเย็บเครื่องแต่งกาย จากเดิมเริ่มต้นการทำผ้ามัดย้อมสีมายาเป็นขนาดยาว 2.5 เมตร กว้าง 1 เมตร เพียงอย่างเดียวต่อมาได้มีการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจมากขึ้นชาวบ้าน

ในชุมชนและสมาชิกในกลุ่มสีมายา เห็นพ้องต้องกันว่าจะนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อันยาวนาน ของพระพุทธรูปไสยาสน์ ที่ประดิษฐานอยู่ในวัดคูหาภิมุข หรือวัดหน้าถ้ำ ซึ่งมีจิตรกรรมฝาผนัง ถ้าศิลปอายุกว่าหนึ่งพันปี มาเป็นลวดลายอัตลักษณ์ ได้แก่ ลวดลายคนถ้ำ ลวดลายโบราณจากรูปปั้นพ่อท่านเจ้าเขา โดยรูปลักษณะเป็นยักษ์ตามความเชื่อของคนในท้องถิ่น มีหน้าที่เฝ้าทรัพย์สมบัติที่อยู่ภายในถ้ำ มีรูปร่างคล้ายคนป่าเผ่าซาไก ตัวดำผมหยิกไว้หนวดเครารุงรัง มีเขี้ยวงอกออกมาฟันริมฝีปาก นุ่งผ้าถุง ยืนตัวตรง มือทั้งสองข้างจับไม้กระบอง ที่มีหัวกะโหลกมนุษย์เป็นด้ามท้าย แขนไขว้กลางลำตัว อย่างทะมัดทะแมง มีงูจงอาง เป็นสายสร้อยคล้องคอ แต่เมื่อมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ลวดลายตามประวัติศาสตร์ดังกล่าวขึ้น ได้มีคำแนะนำจากกลุ่มชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในชุมชน และต่างจังหวัดว่า ลวดลายดังกล่าวนี้มีเป็นสัญลักษณ์แทนตัวบุคคลไม่เหมาะสมสำหรับนำมาสวมใส่เป็นเครื่องแต่งกาย จึงได้มีการออกแบบลวดลายใหม่ โดยนำดอกพิกุล และ ดอกสียะลา ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด มาใช้ร่วมด้วย (เนาวรัตน์ น้อยพงษ์, 2567) เพื่อให้กลุ่มชาวมุสลิมสามารถนำผ้ามัดย้อมสีมายาไปใช้เป็นเครื่องแต่งกายได้ เช่นเดียวกับชาวไทยพุทธ เป็นการขยายการตลาดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพราะจังหวัดยะลาถูกจัดอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีชาวมุสลิมเป็นจำนวนมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ จึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ขึ้น

รูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา จากเดิมมีเพียงผ้ามัดย้อมสีน้ำตาลอ่อนจากดินมาขายขนาดยาว 2.5 เมตร กว้าง 1 เมตร และผ้าคลุมศีรษะของหญิงสาวชาวมุสลิม ปัจจุบัน ได้มีการนำพืชพันธุ์ธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ผลิตเป็นสีผ้ามัดย้อมเพิ่มขึ้น คือ สีน้ำตาลแดงจากใบหูกวาง สีเขียวจากมังคุด สีน้ำตาลเข้มจากฝักราชพฤกษ์ และได้มีการออกแบบพัฒนาผ้ามัดย้อมเป็นกระเป๋ามัดย้อมแฟชั่นขนาดต่าง ๆ สำหรับการใช้งานตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา และจากการสอบถามของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังบริเวณบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา มีความสนใจในผ้ามัดย้อมสีมายาในรูปแบบเครื่องแต่งกายสำเร็จที่สามารถนำมาสวมใส่ได้ในขณะนั้น เหมาะกับการใช้งานในวันพักผ่อน ตลอดจนนำไปสวมใส่ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ได้สะดวกมากขึ้น แต่ด้วยบุคลากรในกลุ่มสีมายาเป็นผู้สูงวัยที่มีทักษะออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการตัดเย็บเครื่องแต่งกายเพียงแค่เล็กน้อย ส่งผลให้ในปัจจุบันรูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายาจึงไม่หลากหลาย ส่งผลให้ยอดขายสินค้ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญยิ่งในการสร้างผลิตภัณฑ์การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ คือ กระบวนการพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีรูปแบบ บริการ หรือบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีคุณสมบัติใหม่ หรือลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปสามารถสร้างประโยชน์ใหม่ ๆ ให้กับลูกค้าได้ ในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่นำดินมาผสมกับผ้าให้มียลลวดลายต่าง ๆ แต่ขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่สู่รุ่นหลังเนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุขาดผู้สืบทอด และขาดการพัฒนาแบบและลวดลายใหม่ ๆ ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเนื่องจากกลุ่มสีมายา ขาดวิทยากรให้การอบรมในด้านพัฒนาฝีมือ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมที่มีความหลากหลาย (ชัชพงศ์ เพชรกล้า และเนาวรัตน์ น้อยพงษ์, 2567) ขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม ตลาดจำหน่ายยังไม่กว้างขวาง เนื่องจากขาดตลาดรองรับที่แน่นอนทำให้สมาชิกขาดกำลังใจและขาดการประชาสัมพันธ์

ที่เป็นระบบทำให้ขายผลิตภัณฑ์ไม่ได้ตามความต้องการของสมาชิก นอกจากนั้นสินค้ายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนโอท็อปจากองค์กรของรัฐ

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวไว้ข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาบริบททั่วไป สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา นำไปสู่การส่งเสริมผลิตภัณฑ์เข้าสู่ สินค้าโอท็อป (OTOP) หรือโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของภาครัฐเพื่อให้ ผ้ามัดย้อมสีมายา เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อสาธารณะชนมากขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) และเพื่อประเมินความพึงพอใจในรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากกลุ่มสีมายา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการกลุ่มสีมายา ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จึงได้เลือกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มสีมายา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) คัดเลือกแบบเจาะจงจากปราชญ์ผู้รู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้ามัดย้อมสีมายา การถ่ายทอดภูมิปัญญา พัฒนาการจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่พัฒนาการ ผู้นำชุมชน วัฒนธรรมจังหวัด อุตุสหกรณ์จังหวัด นักวิชาการหรือนักวิจัยที่มีความรู้เกี่ยวกับมัดย้อมสีมายา รวมจำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) คัดเลือกแบบเจาะจงจากปราชญ์ผู้รู้มีความชำนาญเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มสีมายา ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม และผู้ประกอบการจัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์สีมายา ซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) คัดเลือกแบบเจาะจง

2.1 ชาวบ้านในชุมชนบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา จำนวน 10 คน

2.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา จำนวน 10 คน

เครื่องมือวิจัย โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 5 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์เบื้องต้น (Basic Survey) เพื่อใช้สำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับบริบททั่วไป ภูมิปัญญาการถ่ายทอด และสภาพปัญหาของรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

ฉบับที่ 3 แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตเมื่อผู้วิจัยเข้าไปสังเกตสภาพทั่วไปภายในพื้นที่ของกลุ่มสีมายา ที่มีการทำกิจกรรมผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีมายา นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายากับกลุ่มคนในชุมชน

ฉบับที่ 4 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) โดยจัดสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้รู้กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั่วไปเกี่ยวกับการต้องการหาข้อสรุปยืนยัน จุดเด่นจุดด้อย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ฉบับที่ 5 การประเมินรูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา โดยกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา มีทั้งหมด จำนวน 1 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในรูปบบผลิตภัณฑ์ โดยกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา 1) ด้านคุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรม 2) ด้านวัสดุและกรรมวิธีของท้องถิ่น 3) ด้านความสวยงามและความน่าสนใจ และ 4) ด้านความเหมาะสมของขนาดผลิตภัณฑ์และการใช้งาน พร้อมข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับบริบททั่วไปของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

3. ผู้วิจัยนำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาเรียบร้อยแล้ว เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อพิจารณา ปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบ

4. ผู้วิจัยทำการ ปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้มีความถูกต้องตาม คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

5. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความตรงทางโครงสร้าง (Construct Validity) ความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา (Content Validity) โดยมี ข้อคำถามครอบคลุมทั้ง 2 ด้านด้านที่ 1 มีจำนวน 5 ข้อ ด้านที่ 2 มีจำนวน 9 ข้อโดยพิจารณาข้อคำถามของ เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน ข้อคำถามถูกต้องเหมาะสมตรงตามโครงสร้างและภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล และพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้

6. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและงานวิจัยที่มีการศึกษาไว้ในประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า ด้านการตลาด และประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญผลิตภัณฑ์ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมแนวคิด และทฤษฎีด้านสังคมวิทยา มนุษยวิทยา อีกทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวกับพื้นที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ จากหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา เอกชน ประเภท หนังสือตำรา งานวิจัย ปรินต์งานพิมพ์ การค้นคว้าอิสระ อินเทอร์เน็ต และวิทยุทัศน์โดยรวบรวมแยกประเด็นไว้ตามเนื้อหา

2. การเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัยโดยวิธีสำรวจเบื้องต้น สัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ และสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ การสังเกต แบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการประเมินความพึงพอใจเพื่อนำไปวิเคราะห์และมีความสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแล้วนำมาทำการจำแนกข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภท และตรวจสอบดูอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มามีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ่านมัคย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เพื่อเพิ่มมูลค่าว่าข้อมูลเหมาะสม พร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลแล้วหรือไม่ หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ จะมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไป

การตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) มีวิธีการ ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจว่าข้อมูลที่ได้มา นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการสอบแหล่งของข้อมูลแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้ศึกษาวิจัย (Investigator Triangulation) คือ ตรวจว่าผู้วิจัยแต่ละคนได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนจะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันตลอด

3. การตรวจสอบด้านทฤษฎี (Thesis Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological) คือ การใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา สรุปผลการศึกษารังนี้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. บริบททั่วไปของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

กลุ่มสีมายา ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าถ้ำ หมู่ที่ 1 ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นกลุ่มหัตถกรรมหญิงเล็ก ๆ ที่เป็ความหวังอันยิ่งใหญ่ของชาวหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2558 เป็นธุรกิจเล็ก ๆ ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านทั้งไทยพุทธและมุสลิม หนึ่งในความภูมิใจของชาวบ้านในชุมชน บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา สีมายา หรือดินมายา เป็นดินที่พบเห็นเฉพาะในพื้นที่ ถ้ำคูหาภิมุข บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา มาใช้ในการผลิตสีของผ้ามัดย้อม ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้มีมาแต่บรรพบุรุษ ปัจจุบันมีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 25 คน โดยมีนางเนาวรัตน์ น้อยพงษ์ เป็นประธานกลุ่มตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ทำหน้าที่บริหารจัดการภาพรวมทั้งหมดของกลุ่ม ตั้งแต่การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ กระบวนการผลิต และจัดจำหน่าย ตลอดไปถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายให้แก่กลุ่มของตนเอง จุดแข็งที่สำคัญของกลุ่ม คือ ความสามัคคีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในกลุ่ม มีการแบ่งฝ่ายต่าง ๆ ในการทำงานอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนที่มาร่วมทำงานในกลุ่มได้นำความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ตนเองถนัดออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ หากใครมีใจรักแต่ไม่มีพื้นฐานในการทำงานด้านหัตถกรรม สมาชิกรุ่นพี่ยินดีให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ด้วยความอบอุ่นและเป็นกันเอง ระยะเวลา 9 ปี ที่กลุ่มสีมายาได้ผลิตสินค้าออกมาจัดจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัด ด้วยความสวยงามของผ้ามัดย้อมสีดินมายายังมีลวดลายเฉพาะ

ภาพที่ 1 แป้นพิมพ์ลวดลายคนถ้ำ

ได้แก่ ลายคนถ้ำซึ่งเป็นภาพฝาผนังโบราณในวัดถ้ำคูหาภิมุข ทางกลุ่มได้นำภาพตัวอย่างมาแกะลายเพื่อสร้างบล็อกพิมพ์ลายไว้แต่มีข้อจำกัดในการใช้เนื่องจากชาวมุสลิมจะไม่นิยมนำภาพสัญลักษณ์หรือภาพบุคคลมาใช้เป็นลวดลายในการสวมใส่เครื่องแต่งกาย จึงได้มีลวดลายอื่น ๆ ได้แก่ ลายดอกศรียะลา เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดยะลา มีดอกสีเหลืองคล้ายดอกเข็ม แต่ออกเป็นช่อตามปลายกิ่งและลำต้น มีกลิ่นหอมมักจะผลิบานในช่วงมกราคมถึงเมษายน ดอกมีรสเปรี้ยวรับประทานเป็นยาแก้ไอและ บำรุงธาตุได้ ลายดอกพิกุลเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดยะลาด้วยเช่นกัน เป็นไม้ยืนต้นมีดอกหอมสีขาว ชื่อพื้นเมืองที่ชาวภาคใต้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ดอกต้นหยง ลายลูกสวาหรือลูกมะมุดภาคใต้ เป็นผลไม้พื้นเมืองที่พบเห็นได้เป็นจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดยะลา มีผลสีน้ำตาล รสชาติหวาน

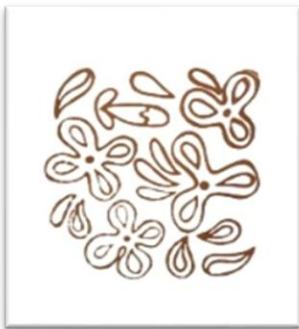
ชื่นใจ และลายต้นไผ่ถือเป็นไม้มงคล เลี้ยงง่าย โตไว มีสารพัดประโยชน์ ร่วมเข้ามาเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสีมายาได้สะดวกและสบายใจมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 แป้นพิมพ์ลายดอกศรียะลา

ภาพที่ 3 แป้นพิมพ์ลายดอกพิบูล

ภาพที่ 4 แป้นพิมพ์ลายลูกสวา

ภาพที่ 5 แป้นพิมพ์ลายต้นไผ่

2. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

2.1 ด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา

กลุ่มสีมายาเปิดโอกาสให้ทุกคนที่สนใจมาศึกษาความรู้เกี่ยวกับกรรมวิธีการผลิตผ้ามัดย้อมอย่างเต็มที่ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสังกัด ทั้งยังมีการเข้าร่วมกับสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลาเพื่อสอนความรู้เกี่ยวกับการทำผ้ามัดย้อมจากดินมายา ในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังทั้งวิชาและจิตสำนึกในการตระหนักรู้ของผลิตภัณฑ์ในชุมชนตั้งแต่ยังวัยเยาว์ นอกจากนี้ ท่านประธานและสมาชิกในกลุ่มได้มีการวางแผนผู้สืบทอดในอนาคต ที่จะมาช่วยสานต่อเจตนารมณ์ของกลุ่มสีมายาให้คงอยู่ต่อไปอย่างชัดเจน ซึ่งบุคคลที่จะมาเป็นผู้สืบทอดคือ บุตรหลานทางสายเลือดของสมาชิก ถือเป็นลูกหลานในชุมชน ของบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ปัจจุบันได้เข้ามาศึกษาดูงานร่วมกับทางกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานแทนผู้อาวุโสในภายภาคหน้า

2.2 ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันกลุ่มสีมายาได้พัฒนารูปแบบของผ้ามัดย้อมธรรมดา เป็น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขึ้น ลวดลายวัฒนธรรม ผ้าเนกประสงค์ ผ้าเช็ดหน้าขนาดเล็กและใหญ่ กระเป๋าแฟชั่น กระเป๋าฟักทอง กระเป๋าลาย

ถ้าศิลป์ กระเป๋าสะพายประดับ กระเป๋าเนกประสงค์ กระเป๋าผ้าลดโลกร้อน และกระเป๋าผ้าสวมคล้องไข่เค็มดินมายา ที่เป็นของฝากของที่ระลึกที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากรองจากผ้าขึ้นพิมพ์ลายในขณะนี้ แต่ปัจจุบันสินค้าของกลุ่มสีมายาประเภทเครื่องแต่งกายสำเร็จมีน้อยเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มขาดความรู้ด้านการออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ ประสิทธิภาพด้านการออกแบบตัดเย็บจึงไม่ชำนาญเท่า วัยหนุ่มสาว สิ่งนี้เป็นข้อจำกัดทำให้ผลิตภัณฑ์ในกลุ่มยังไม่มีหลากหลายพอสมควร

2.3 ด้านการตลาด

มีศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สีมายา เปิดดำเนินการทุกวัน เวลา 09.00 น. - 15.00 น. ณ อาคารศาลาลานโพธิ์ ทางขึ้นถ้ำพระนอน วัดคูหาภิมุข หรือ วัดหน้าถ้ำ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ช่องทางเพจชื่อ กลุ่มสีมายา หน้าถ้ำ ไว้สำหรับลูกค้าต่างจังหวัดที่สนใจสามารถติดต่อสั่งสินค้ามาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว แต่ในขณะนี้บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในด้านสื่อเทคโนโลยีได้ไปศึกษาต่อที่ต่างจังหวัดทำให้สมาชิกในกลุ่มไม่ได้ทำการอัพเดทหรือพัฒนาช่องทางการตลาดทางสื่อออนไลน์มากพอสมควร

2.4 ด้านการสร้างเครือข่าย

การเข้าร่วมกิจกรรมเดินแบบงานสำคัญต่าง ๆ และการเข้าร่วมประกวดแข่งขันผ้าไทยร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อการเปิดโลกทัศน์และสร้างประสบการณ์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มทุกคน

3. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้ามายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อดำเนินการพัฒนาผ้ามัดย้อมจากดินมายา จำนวน 2 แบบ แบบที่ 1 คือ เสื้อสูทสตรีแขนยาว และ กางเกงขายาว ทั้งสองรูปแบบได้มีการพิมพ์ลายอัตลักษณ์ของกลุ่มสีมายา ได้แก่ ลายดอกสียะลา ลายดอกพิกุล ลายลูกสวา และลายต้นไผ่ และได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อให้เป็นทางเลือกของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกในกลุ่มสีมายาได้นำไปเป็นต้นแบบในการผลิตต่อไป

ภาพที่ 6 ผลงานการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา สามารถอภิปรายผลร่วมกับแนวความคิด ทฤษฎีในเวทีวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

1. บริบททั่วไปของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

ชุมชนหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา อาหาร ผลไม้และมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีร่องรอยการอาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงยุคประวัติศาสตร์ ราวพุทธศตวรรษที่ 14 - 15 ถ้ำหลายแห่งปรากฏร่องรอยกิจกรรมฝาผนัง และมีการดัดแปลงเป็นพุทธสถานแบบมหายานซึ่งมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ประดิษฐานอยู่ภายในถ้ำ วัดคูหาภิมุข หรือวัดหน้าถ้ำ มีถ้ำศิลปะอายุกว่า 1000 ปี เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรมและเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้เรื่องราวทางอารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นชัดแล้วนั้น ภายในถ้ำโบราณ ได้แก่ ถ้ำภูเขากำป่นและภูเขาวัดถ้ำ ยังมีดินชนิดพิเศษ ที่ชาวบ้านเรียกว่าดินมายา ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ เนื้อดินมีความเข้มข้น เมื่อทดลองนำมาทำผ้ามัดย้อม เนื้อสีมีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ สดชื่นทนชัด ชาวบ้านในพื้นที่จึงได้มีแนวความคิดนำมาผลิตเป็นสินค้าประจำตำบล เมื่อมีผู้เห็นพ้องต้องกันในระดับหนึ่งจึงได้รวมกลุ่มในการจัดทำผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ชื่อว่า กลุ่มสีมายา เมื่อปี พ.ศ. 2558 มีแนวความคิดหลักในการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันมีค่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์ มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่พบเจอได้ภายในชุมชน เช่นเดียวกับสรุปผลงานวิจัยของ ชนาธินาถ ไชยภู ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกสะตอ กรณีศึกษาจากกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ ชุมชนบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ เปลือกสะตอ ซึ่งเป็นพืชที่มีจำนวนมากในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาใช้ในการผลิตผ้ามัดย้อม ถือเป็นการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดคุณประโยชน์ (ชนาธินาถ ไชยภู, 2556) ดังการสรุปผลการวิจัยของ ณภัทร ยศยิ่งยง วิจัยเรื่อง การพัฒนาความคงทนของสีและเฉดสีของผ้าฝ้ายที่ย้อมด้วยวัสดุสีธรรมชาติ 4 ชนิด คือ เปลือกมะพร้าวอ่อน เปลือกต้นโกงกาง ใบโกงกาง และใบลิ้นจี่ที่สกัด (ณภัทร ยศยิ่งยง, 2557) และ ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ วิจัยเรื่อง การพัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ามัดย้อมด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ จำนวน 5 เฉดสี ได้แก่ สีแดงจากครั่ง สีเขียวจากใบหูกวาง สีนํ้าเงินจากคราม สีเหลืองส้มจากเมล็ดคำแสด และสีเทาดำจากผลมะเกลือ (ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์, 2557) และ เณลิพร ทองพูน วิจัยเรื่อง ย้อมสีด้วยฝ้ายโดยใช้นํ้าย้อมธรรมชาติจากเปลือกต้นกระท้อน (เณลิพร ทองพูน, 2559) และ ประภาพรณ ธีรมงคล วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านด้วยการย้อมสีธรรมชาติจากใบคูณและทำการย้อมผ้าฝ้ายด้วยผงสีจากใบประดู่ ใบยูคาลิปตัส และใบสัก โดยสรุปผลงานวิจัย พบว่า ทุกพื้นที่มีการนำวัสดุจากธรรมชาติ จากต้นพืช ผัก ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่สามารถจัดหาได้ง่ายในท้องถิ่น มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เหมาะสำหรับการใช้เป็นของฝากและของที่ระลึกแก่ผู้ที่มาเยือน (ประภาพรณ ธีรมงคล, 2561)

2. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้าสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้ ทางกลุ่มสีมายามีการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และวิทยากรไว้อย่างพร้อมสรรพ สถานที่ตั้งของกลุ่มใกล้กับวัดคูหาภิมุขหรือ วัดหน้าถ้ำ มีพื้นที่เพียงพอใน

การเข้าศึกษาดูงานคณะหนึ่งสามารถจำกัดจำนวนคนได้กว่าหกสิบท่าน ภายในบริเวณกลุ่มมีพื้นที่จัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ตัวอย่างพร้อมโล่รางวัลเกียรติคุณมากมาย ทั้งยังจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้กรรมวิธีการผลิตผ้ามัดย้อมดินมายาไว้อย่างสะอาดและปลอดภัย ส่งผลให้ผู้เข้ามาศึกษาดูงานได้รับการอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ มีความน่าประทับใจ ด้วยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มภายใต้การบริหารจัดการของท่านประธานเนวรัตน์ น้อยพงษ์ ทำให้ทุกฝ่ายมีระบบการจัดการที่ดีเยี่ยม น่าชื่นชม ด้านการพัฒนารูปแบบและผลิตภัณฑ์ กลุ่มสีมายาได้ทำการผลิตผ้ามัดย้อมดินมายา ในขนาด 2.7 เมตร เพื่อใช้เป็นผ้าอเนกประสงค์สำหรับผู้ชื่นชอบสวมใส่ผ้าไทยสามารถนำไปตัดเย็บได้ตามรูปแบบที่ต้องการ เหตุผลที่ไม่สามารถตัดเย็บให้กลุ่มลูกค้าได้เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้สูงวัยไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านของการออกแบบ และตัดเย็บเครื่องแต่งกายในรูปแบบเฉพาะ ของตัวบุคคล เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดจึงไม่มีการรับตัดเย็บเครื่องแต่งกายในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากเสื้อยืด หรือ เสื้อคลุม ขนาดฟรีไซส์แบบธรรมดา ทำให้รูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายของกลุ่มไม่มีความหลากหลาย ส่วนมากจะเป็นกระเป๋าคาดพินท์ลายอัตลักษณ์และกระเป๋าสีไค้เค็มดินมายาที่ได้มีจัดจำหน่ายอยู่ในขณะนี้ ด้านการตลาด มีร้านค้าจัดจำหน่ายบริเวณวัดหน้าถ้ำที่ชัดเจนแต่ขาดความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ออนไลน์ จากเดิมได้มีลูกหลานมาช่วยสร้างเพจไว้ให้แต่หลายครั้งที่พลาดการติดต่อกับลูกค้าไป เพราะสมาชิกในกลุ่มไม่มีความชำนาญในการใช้โซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ยังไม่รู้วิธีการโปรโมทผ่านช่องทางออนไลน์เท่าที่ควร ยอดสั่งซื้อส่วนใหญ่จึงมาจากการจำหน่ายบริเวณหน้าร้านและติดต่อทางหมายเลขโทรศัพท์ของท่านประธาน และเลขากลุ่มสีมายา เป็นหลักและด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับที่ดี เนื่องจากกลุ่มสีมายามีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่เสมอ ทางกลุ่มยินดีให้ความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งงานบุญ งานแข่งขัน ตลอดจนการอบรมความรู้ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านผ้ามัดย้อมและด้านผ้าไทย ส่งผลให้กลุ่มสีมายาสามารถยืนหยัดมาได้เป็นเวลาถึง 9 ปี มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่มากมายที่ได้มีโอกาสไปเที่ยวชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ทั้งยังบอกต่อสิ่งดี ๆ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายาให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนี้ กลุ่มสีมายายังคงยินดีร่วมกับทุกภาคส่วนที่อยากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางและคงอยู่ต่อไปในภายภาคหน้าอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับผลสรุปงานวิจัยของ ปวีณา ผาแสง วิจัยเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอพื้นเมืองน่าน กรณีศึกษา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเฮี้ยตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองน่านสู่ท้องตลาด และเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการยกระดับ และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองน่าน เป็นกระบวนการหนึ่งของการกันสี ซึ่งจัดกลุ่มของแผ่นไม้ประทับด้านหนึ่งกับอีกด้านหนึ่งแล้วหนีบเข้าด้วยกันกับผ้าที่ถูกพับ อิตาลีเจ (Itajime) ถูกใช้อย่างกว้างขวางในการนำไปตกแต่งชุดจูบาน (Juban) ของสตรีญี่ปุ่น ซึ่งใช้สวมใส่ก่อนจะสวมชุดกิโมโนทับอีกชั้นหนึ่ง งานวิจัยทั้งสองได้นำเสนอกระบวนการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และได้สร้างสรรค์ลวดลายเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว ทำให้สร้างคุณค่าและเรื่องราวให้แก่ผ้าหรือชุดนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งลายเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นลวดลายที่ออกแบบขึ้นใหม่ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติใกล้ตัว หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เป็นต้น (ปวีณา ผาแสง, 2560) เช่นเดียวกับ อนันดา รัชเวทย์ วิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติโดยใช้สารช่วยย้อมด้วยน้ำแร่ธรรมชาติและโคลนจากภูโคลน จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ได้นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นวัสดุสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัดที่แตกต่างกันไม่เหมือนใคร นำไปสู่การสร้างมูลค่าสร้าง

รายได้ให้ชุมชนและกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้น (อนิศา รัชเวทย์, 2561) ดังงานวิจัยของ พอหทัย ชุ่นสั้น วิจัยเรื่องการออกแบบลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริพ จังหวัดนครราชสีมา จากผ้ามัดย้อมธรรมดาได้พัฒนามาเป็นเสื้อยืด กระเป๋าสวมใส่แล็ปท็อป และกระเป๋าบุทรวงสามเหลี่ยม และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ คือ ลวดลายของเนื้อผ้า สร้างความแตกต่างเพื่อแรงจูงใจให้แก่ผู้ซื้อมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์นอกจากจะคำนึงถึงประโยชน์การใช้งาน ควรคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ในตัวสินค้าของแต่ละท้องถิ่นเพื่อสร้างเรื่องราวให้มีความน่าสนใจ สร้างความรู้สึกถึงคุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สิ่งนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น (พอหทัย ชุ่นสั้น, 2564)

3. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มผ้ามายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มสีมายา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่มีอยู่และได้ร่วมเสนอแนวความคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) เสื้อสูทสตรีแขนยาว พิมพ์ลายอัตลักษณ์ สำหรับวัยทำงาน และ 2) กางเกงขายาวเอวยืด พิมพ์ลายอัตลักษณ์ของกลุ่มสีมายา สำหรับวัยหนุ่มสาว ผลิตภัณฑ์ทั้งสองรูปแบบนี้เป็นสิ่งใหม่ที่ทางกลุ่มสีมายาไม่ได้มีการจัดทำไว้ ได้แรงบันดาลใจจาก 1) เสื้อสูทสตรีแขนยาว เนื่องจากมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาศึกษาดูงานกับทางกลุ่มเป็นจำนวนมาก สมาชิกในกลุ่มได้สังเกตถึงการแต่งกายของทีมงานที่มาส่วนใหญ่จะสวมใส่เสื้อแขนยาวที่สกรีนโลโก้ของหน่วยงานนั้น ๆ ไว้ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและช่วยป้องกันอุณหภูมิร้อนหรือหนาวได้อีกด้วย ทางสมาชิกในกลุ่ม และผู้วิจัยจึงได้มีการนำประเด็นดังกล่าวมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นที่หนึ่งขึ้น โดยการพิมพ์ลายอัตลักษณ์ ได้แก่ ดอกศรียะลาไว้บริเวณกระเป๋าทรงสามเหลี่ยมที่ชายเสื้อ แต่เว้นที่ว่างของเสื้อด้านบนและด้านหลังไว้สำหรับหน่วยงานใดต้องการเขียนชื่อเฉพาะหรือสัญลักษณ์เฉพาะของทีมขึ้น 2) กางเกงขายาวเอวยืดพิมพ์ลายอัตลักษณ์ เนื่องจากปัจจุบันมีนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาวเดินทางมาเที่ยวบริเวณวัดหน้าถ้ำมากยิ่งขึ้น ทางกลุ่มมีแนวความคิดในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสีมายา พบว่า หนุ่มสาวส่วนใหญ่จะมีความสนใจในเรื่องเครื่องแต่งกายโดยเฉพาะกางเกงสำเร็จรูปพร้อมใช้งานมากกว่าผ้าชิ้นพิมพ์ลาย แต่ทางกลุ่มยังขาดความรู้และความชำนาญในการออกแบบบุทรวงและจัดวางลวดลายเมื่อได้ทำการสนทนากลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้วิจัยจึงได้ มีการออกแบบบุทรวงและจัดวางลวดลายขึ้น และให้สมาชิกทุกท่านรวมถึงลูกหลานของสมาชิกในกลุ่มสีมายาได้มีโอกาส ช่วยเสนอแนะ จนเกิดเป็น ผลิตภัณฑ์ต้นแบบทั้งสองผลิตภัณฑ์ดังที่กล่าวรายงานไว้ข้างต้น โดยผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการผลิตจำหน่ายและพัฒนาให้มีความสวยงามยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต โดยทุกระบวนการผลิตนั้นยังคงรักษาธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดิม สอดคล้องกับแนวความคิด สมชาย วงษ์สุริยศักดิ์ กล่าวถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีผลิตขึ้น โดยชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งเน้นภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้น ๆ ให้ชุมชนในแต่ละพื้นที่ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ สามารถพึ่งพาตนเองสร้างรายได้ สร้างโอกาส สร้างอาชีพได้ (สมชาย วงษ์สุริยศักดิ์, 2567) เช่นเดียวกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึง การออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ และการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (EcoDesign) มาจาก 2 คำรวมกัน คือ เศรษฐศาสตร์ และนิเวศวิทยา เมื่อรวมกับ การออกแบบ

จึงเรียกว่า การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (EcoDesign) การพิจารณาการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถจำหน่ายได้ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะทำให้ส่งผลดีทั้งด้านธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ได้กล่าวถึง การปรับตัวของคนในสังคมเพื่อให้ อยู่ร่วมกับธรรมชาติและเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ให้มากที่สุด และทฤษฎีสุนทรศาสตร์ กมลรส โมฆรัตน์ ได้กล่าวถึง ความงามที่อยู่ในวัตถุที่แสดงออกซึ่งความงามที่สามารถแสดงออกของอารมณ์ความรู้สึกสัมผัส ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การสร้างสรรค์และความประจักษ์ซาบซึ้งในคุณค่าของความงามที่สามารถสัมผัสรับรู้ ในคุณค่าสุนทรียภาพที่แท้จริง ซึ่งการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ครั้งนี้เป็นการนำอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มสีมายา คือ การดินที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติในท้องถิ่นมาเป็นวัสดุหลักมาใช้ในกระบวนการผลิต ส่งความรู้สึกดี ๆ ของผู้ผลิต ผ่านสีส้น และลวดลายที่งดงามแก่ผู้ซื้อทุกท่าน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความหลากหลาย และการทำงานทุกอย่างจะสำเร็จไม่ได้หากขาดความร่วมมือกันของทุก ๆ ฝ่ายงาน ดังเช่น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ที่เอมิล เดอร์ไคม์ ได้กล่าวถึงการแบ่งการทำงานของแต่ละฝ่ายในสังคมที่ควรมีการสอดคล้องกลมเกลียวกันนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคมหรือกลุ่มคนนั้น ๆ ในการทำงานของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ก็เช่นกัน เมื่อทุกฝ่ายมีการทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะศึกษาและเรียนรู้พัฒนาในทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน เกิดความสามัคคีมีพลังขับเคลื่อนที่นำไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ทุกกระบวนการผลิตผ่านมัตย้อมสีมายาจึงช่วยสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนแล้วนั้น ยังถือเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่มาสร้างมูลค่าและสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบไป (กมลรส โมฆรัตน์, 2556)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อดำเนินการพัฒนาผ่านมัตย้อมจากดินมาอย่าง จำนวน 2 แบบ แบบที่ 1 คือ เสื้อสุทสตรีแขนยาว และ กางเกงขายาว ทั้งสองรูปแบบได้มีการพิมพ์ลายอัตลักษณ์ของกลุ่มสีมายา ได้แก่ ลายดอกศรียะลา ลายดอกพิกุล ลายลูกสวา และลายต้นไผ่ และได้ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อให้เป็นทางเลือกของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกในกลุ่มสีมายาได้นำไปเป็นต้นแบบในการผลิตต่อไป ข้อเสนอแนะงานวิจัย 1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เพื่อเป็นช่องทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวิถีชีวิตของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสีมายาอีกด้วย 2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในอนาคต เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป และ 3) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ เพื่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากผ่านมัตย้อมสีมายา การอนุรักษ์และสืบสานผ่านมัตย้อมสีมายาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลรส โมฆรัตน์. (2556). ทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/206330>
- เฉลิมพร ทองพูน. (2559). การพัฒนาสีย้อมธรรมชาติสำหรับฝ้ายและไหม จากเปลือกต้นกระท้อน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ชนาธินาถ ไชยภ. (2556). การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกสะตอกรณีศึกษา กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมและการออกแบบ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัชพงศ์ เพชรกล้า และเนาวรัตน์ น้อยพงษ์. (3 มิ.ย. 2567). ประวัติความเป็นมาและการสนับสนุนจากภาครัฐในการทำผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา. (จตุรนต์ หลวงพั่ง, ผู้สัมภาษณ์)
- ชุตินุช สุจริต. (2566). การยกระดับผู้ประกอบการและกระบวนการผลิตพริกไทยตรังโดยใช้อัตลักษณ์ภูมิปัญญาสู่มาตรฐานการผลิตสินค้าระดับพรีเมียม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ณภัทร ยศยิ่งยง. (2557). การพัฒนาความคงทนของสีและเฉดสีของผ้าฝ้ายที่ย้อมด้วยวัสดุสีธรรมชาติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2565). บทเรียนออนไลน์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วัฒนธรรมและภูมิปัญญา. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก <https://www.truelookpanya.com/learning/detail/31709>
- เนาวรัตน์ น้อยพงษ์. (2 มิ.ย. 2567). ประวัติความเป็นมาและการทำผ้ามัดย้อมกลุ่มสีมายา บ้านหน้าถ้ำ จังหวัดยะลา. (จตุรนต์ หลวงพั่ง, ผู้สัมภาษณ์)
- ประพาฬภรณ์ อีรัมย์คล. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านด้วยการย้อมสีธรรมชาติจากใบคูณ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ปวีณา ผาแสง. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอพื้นเมืองน่าน กรณีศึกษา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเฮี้ย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. ใน รายงานการวิจัย. วิทยาลัยชุมชนน่าน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- พอหทัย ชุ่นสัน. (2564). การออกแบบลายผ้ามัดย้อมแลพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตบถภูเขาทอง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์. (2557). การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ามัดย้อมด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- ภาริทธิ์ อมรรัตนปัญญา. (2564). กิจกรรมการเรียนรู้สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs). เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/8081/>
- สมชาย วงษ์สุริยศักดิ์. (2567). แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2567 จาก https://media.stou.ac.th/view_video.php?act=e_learning/1000&vid=28353
- สามารถ จันทร์สุรย์. (2533). ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก <http://www.kratoke.go.th/info.php?cg=2&ct=18>

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). เศรษฐกิจสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3788
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันดาธิ์ รัชเวทย์. (2561). การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติโดยใช้สารช่วยย้อมด้วยน้ำแร่ธรรมชาติและภูโคลน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อาทิตยา ไคร์นุ่น. (2556). การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติจากแก่นฝาง ใบเพกา ใบแก้ว และใบขมิ้น. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.